

KAROTENOIDY - NATURALNE BARWNIKI O WIELU TWARZACH

Joanna Fiedor
Zespół Biofizyki Molekularnej i Bioenergetyki, KZfJ

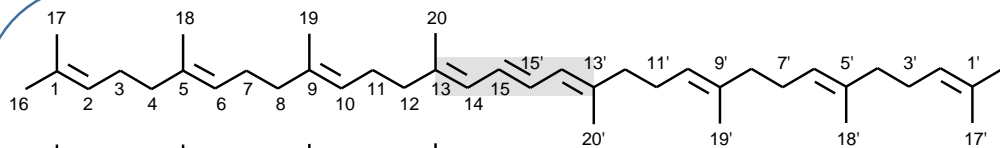
25.11.2022

WYSTĘPOWANIE

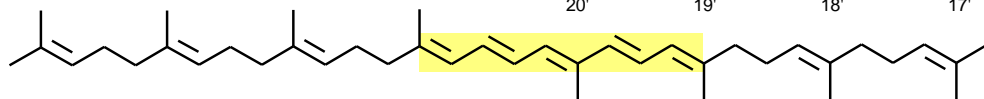

BUDOWA

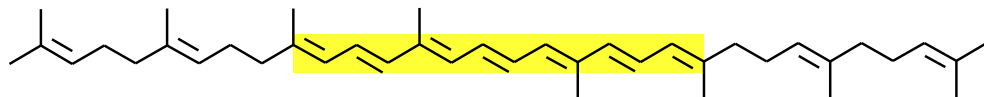
• 8 jednostek izoprenowych , C-40

fitoien
(n=3)

fitofluen
(n=5)

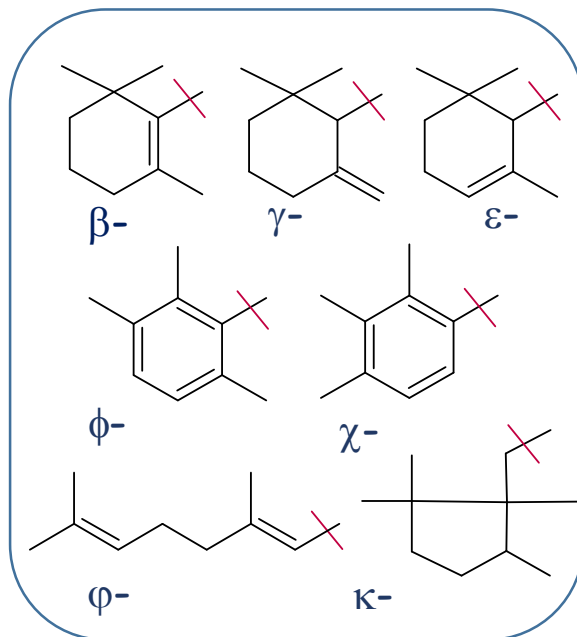
ζ-karoten
(n=7)

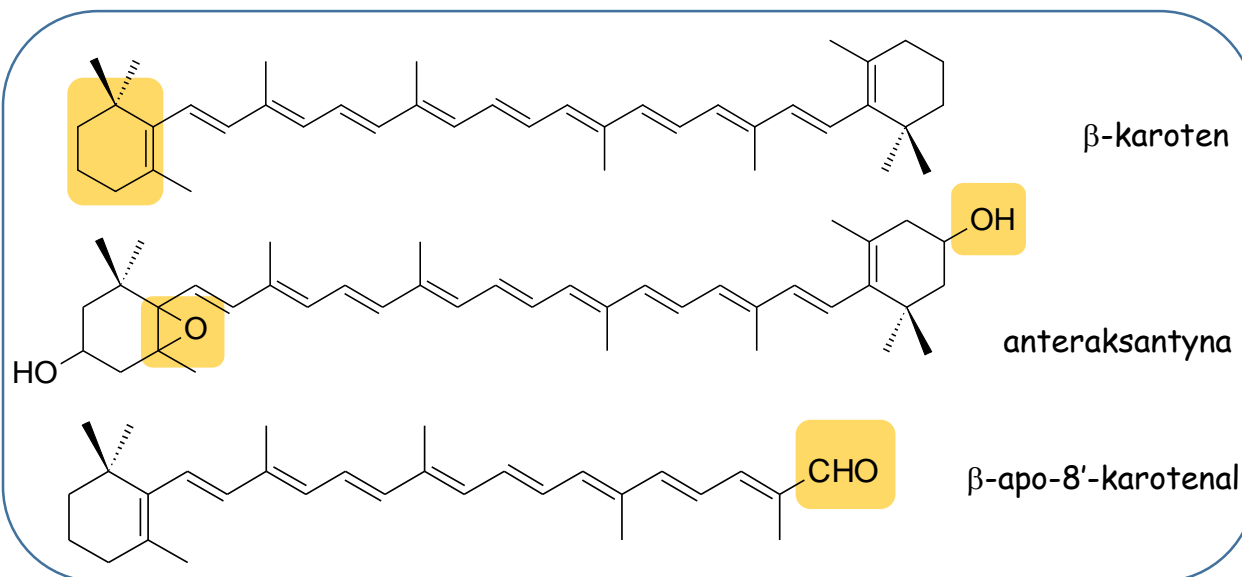
neurosporen
(n=9)

likopen
(n=11)

• modyfikacje strukturalne

β-karoten

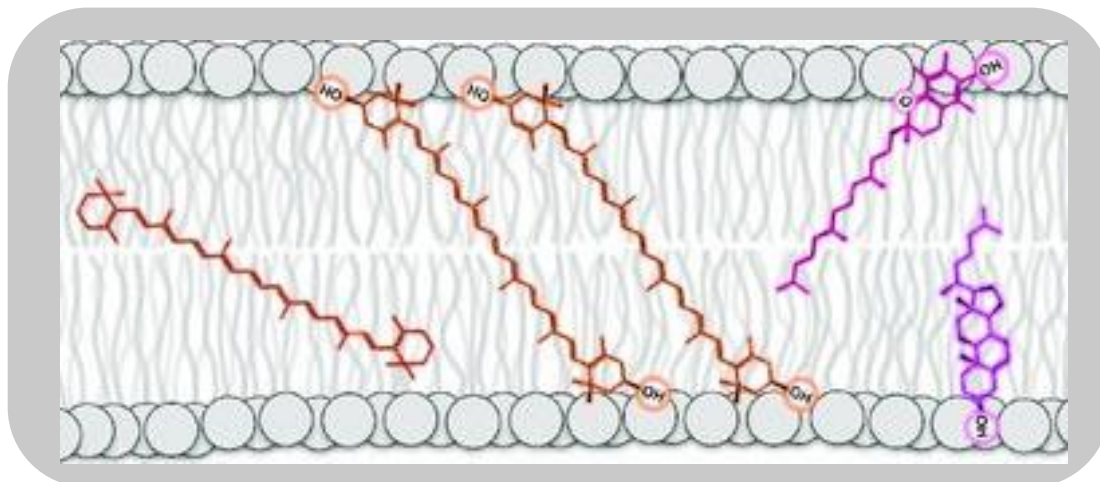
anteraksantyna

β-apo-8'-karotenal

750 struktur

~850 struktur

- cząsteczki lipofilowe - ułożenie w błonie - agregacja

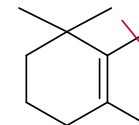
- sztywność
- grubość
- płynność
- przepuszczalność

funkcjonowanie
błon biologicznych

- ok. 750 rodzajów: ~50-60 - dieta
~20 obecnych w krwi i tkankach

β -karoten, likopen, α -karoten, luteina, zeaksantyna, β -kryptoksantyna,
 α -kryptoksantyna, γ -karoten, neurosporen, ζ -karoten, fitofluen, fitoen

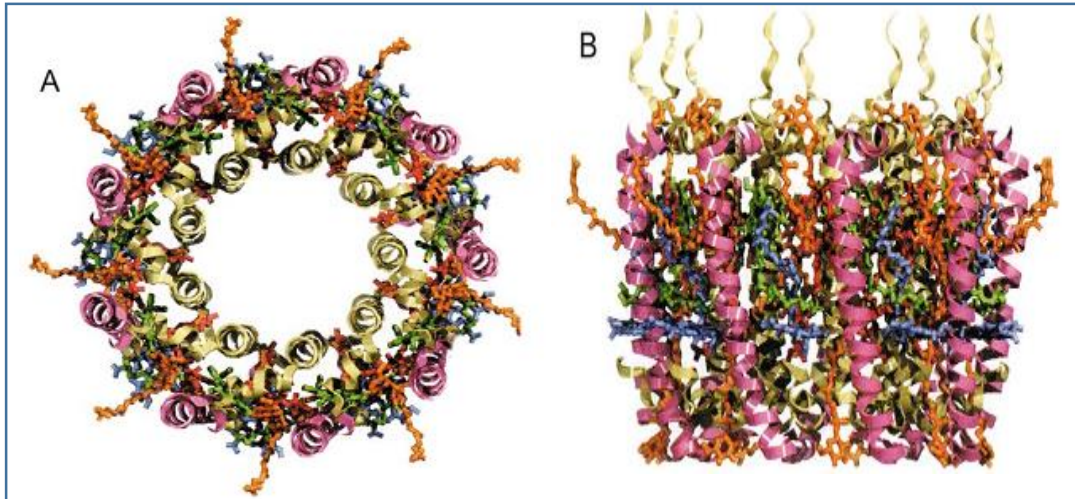
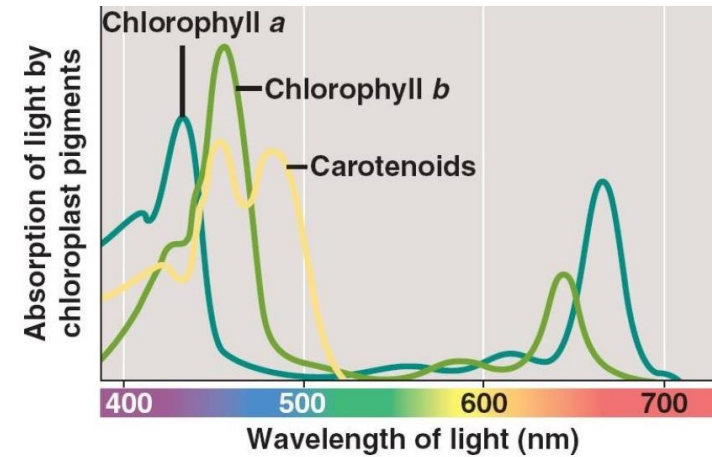
-szlak lipidowy/biodostępność/przyswajalność

tkanka tłuszczowa, wątroba, osocze (~10%)
nadnercza, skóra, ciało żółte, siatkówka

Funkcje

Rośliny

- barwniki pomocnicze w fotosyntezie
- ochronna
 - wygaszacze stanów wzbudzonych chlorofili
 - wygaszacze 1O_2 i zmiatacze RFT
- strukturalna

LH2 z *Rps. acidophila*.

- hormony roślinne (apokarotenoidy)
- regulatorowa i sygnalizacyjna

Funkcje

Zwierzęta

- ochronna
- strukturalna
- prowitamina A
- stymulacja układu immunologicznego
- modulacja dróg przekazywania sygnału
- regulacja cyklu komórkowego i apoptozy
- wpływ na czynniki wzrostu, różnicowanie komórek
- modulacja receptorów, cząsteczek adhezyjnych i in.

Komórkowe źródła RFT:

- łańcuch transportu elektronów
- cykl Krebsa
- mikrosomy, peroksyosomy, cytochromy
- enzymy (dysmutazy, oksydazy, reduktazy)

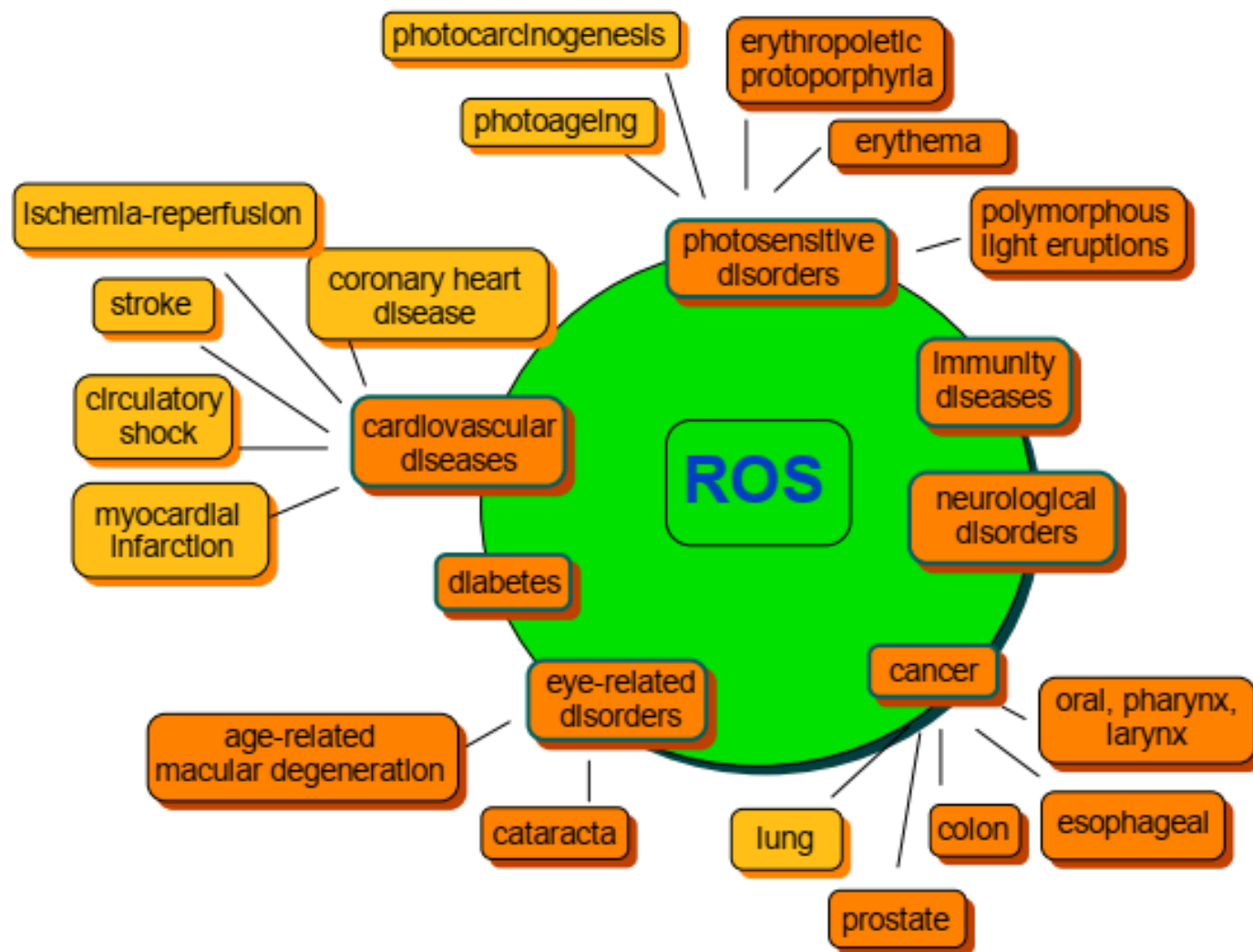
Zewnętrzne źródła RFT:

- czynniki fizyczne
- czynniki chemiczne (ksenobiotyki)

stres oksydacyjny

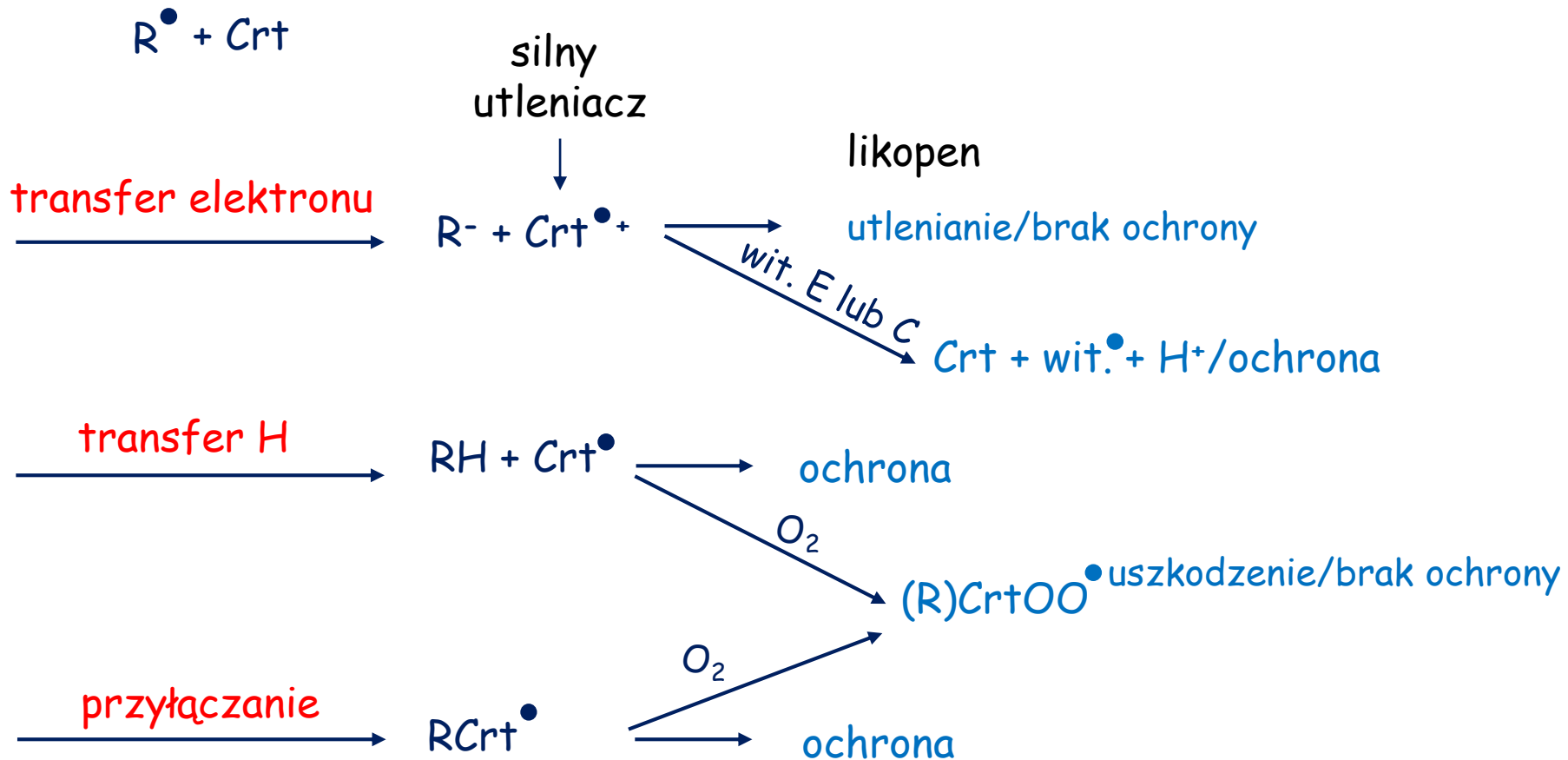

procesy
chorobotwórcze

wyniki niejednoznaczne
 suplementacja β -karotenem?

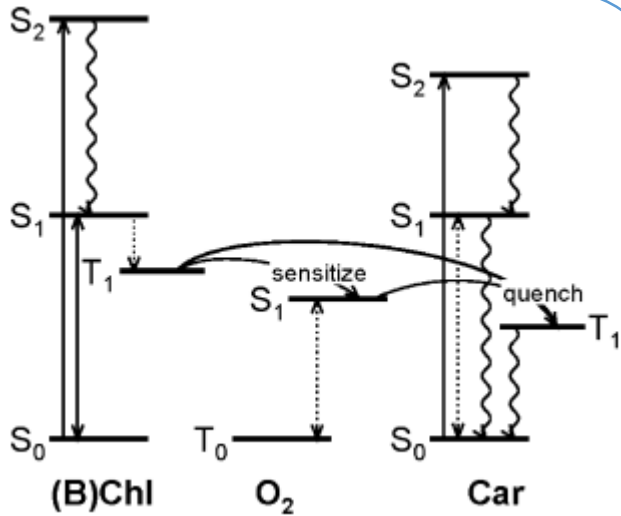
Karotenoidy - wolne rodniki

- dalsze przekształcenia karotenoidowych produktów rodnikowych
- zmiana własności (antyoksydant \rightarrow prooksydant)

Karotenoidy - tlen singletowy

wygaszanie fizyczne + chemiczne

Przekaz energii wzbudzenia pomiędzy chlorofilem, tlenem i karotenoidem.

¹O₂: 1274 nm (7849 cm⁻¹, 93.9 kJ/mol)
τ = ~3 μs woda (~50 μs aceton)

T₁ β-Crt: 1380 nm (7250 cm⁻¹, 86.7 kJ/mol)

wygaszanie ¹O₂

Second-order rate constants (k_q) for the carotenoid quenching of ¹O₂ in benzene.

Carotenoid	n	k _q /10 ⁹ dm ³ mol ⁻¹ s ⁻¹
lycopene	11	17.0
β-carotene	11	13.0
zeaxanthin	11	12.6
Meso-zeaxanthin	11	12.2
α-carotene	10	12.0
lutein	10	6.64
septapreno-β-carotene	9	1.38

rozp. micelle liposomy

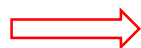
⇒ szybka reakcja/dobra ochrona
⇒ wolniejsza reakcja/słabsza ochrona

agregaty

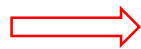
ex vivo

PSII

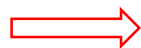
HeLa

brak reakcji/ochrona?

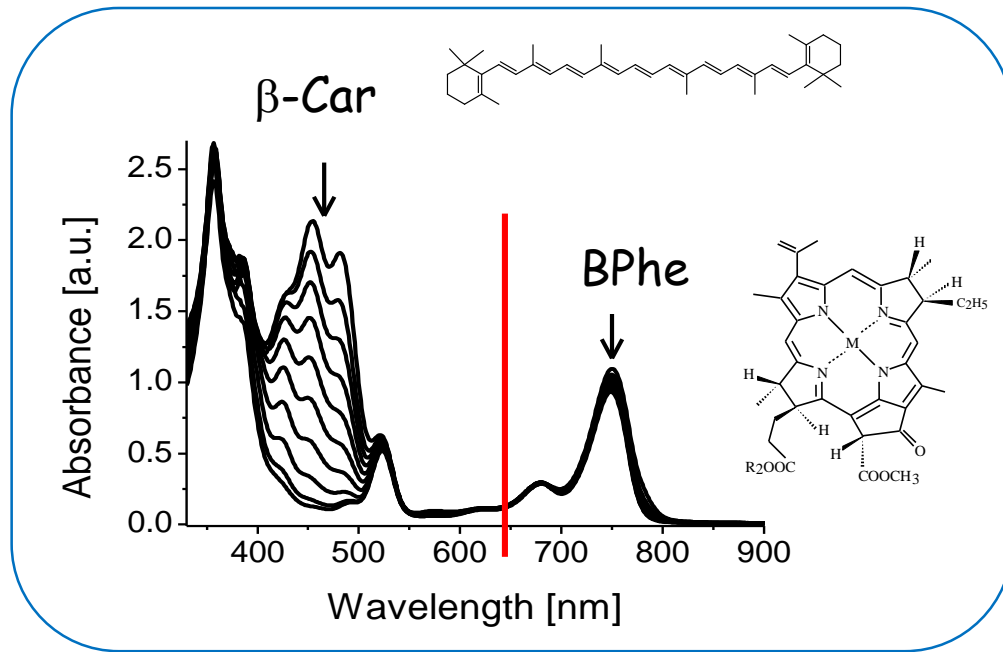
szybka reakcja/dobra ochrona

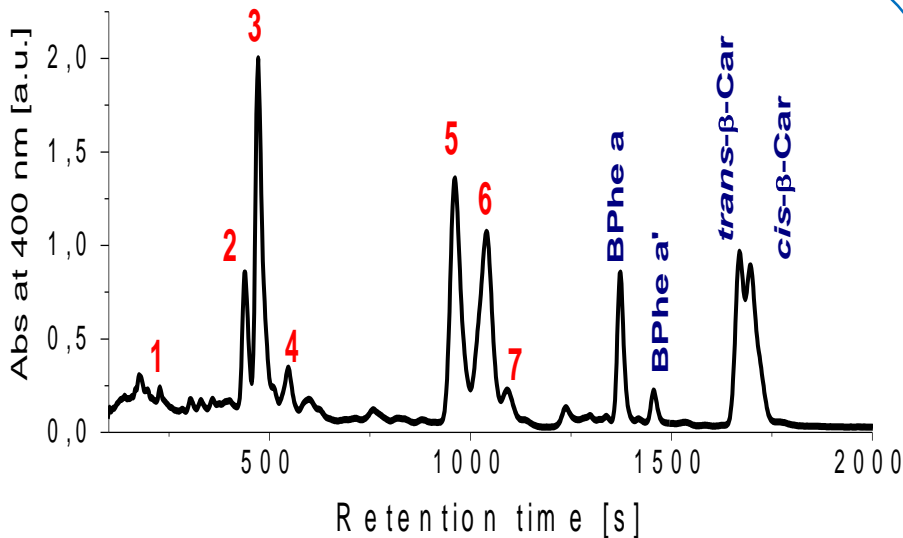
brak reakcji/brak ochrony

wygaszanie chemiczne

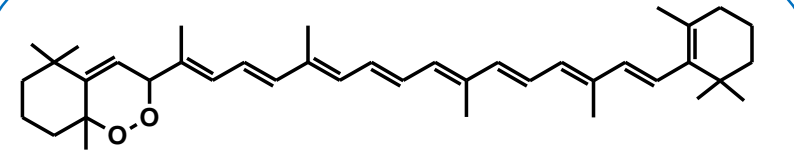
Oksygenacja β -karotenu
fotodegradacja Bphe

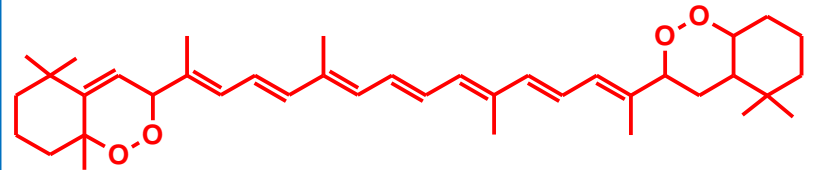
mechanizm
cykloaddycja?

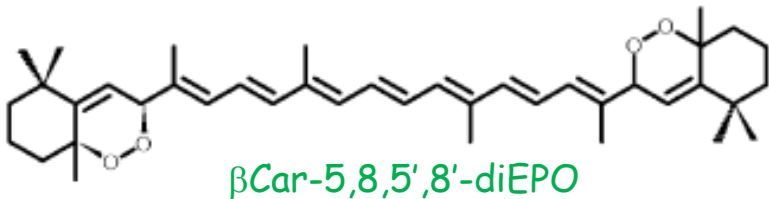
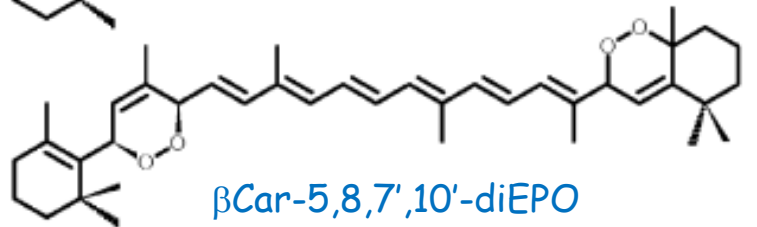
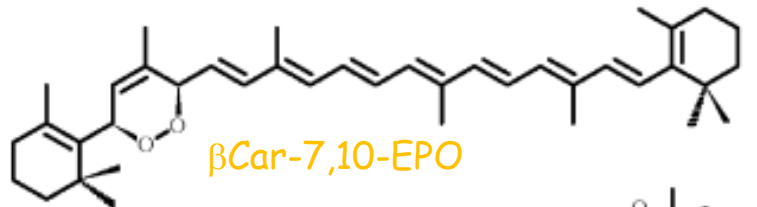
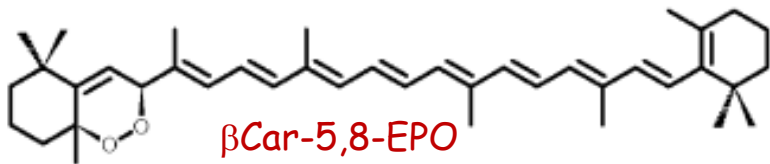
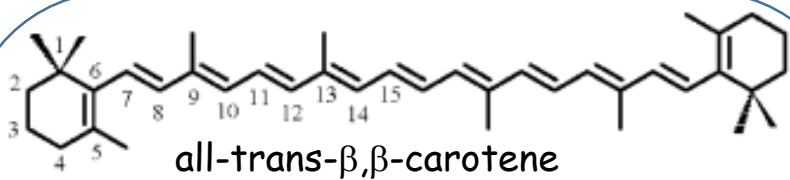
Analiza HPLC - składowanie mieszaniny poreakcyjnej.

5,8-endonadtlenek β -karotenu
(β Car-5,8-EPO)

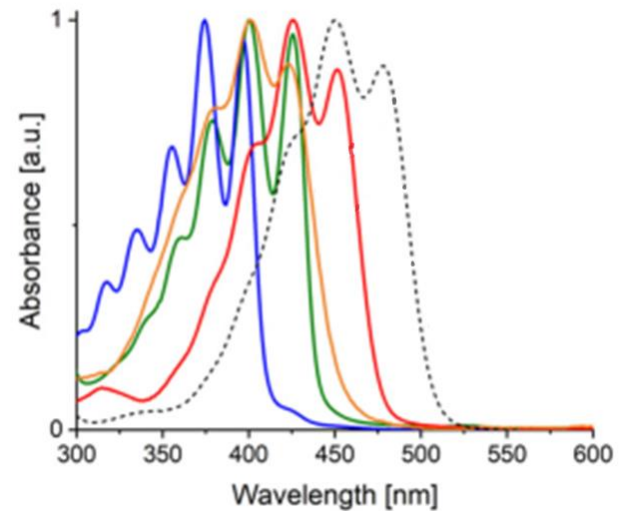

5,8,5',8'-diendonadtlenek β -karotenu
(β Car-5,8-diEPO)

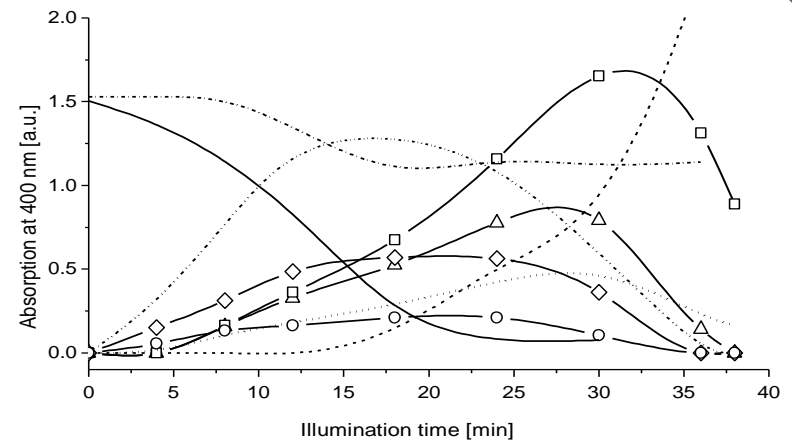

Struktury endonadtlenków karotenoidowych.

- źródło 1O_2 endonadtlenki
- rośliny - stres świetlny (β Car-EPOs)
wygaszanie chemiczne

Widma absorpcji β -karotenu i jego pochodnych (aceton).

Kinetyki degradacji β Car i powstawania produktów oksygenacji.

Cel

1. Określenie mechanizmu formowania i rozpadu EPOs
2. Udział $^1\text{O}_2$ w tym procesie

Rola 1O_2 w formowaniu EPOs

reakcja w warunkach obniżonego ciśnienia cząstkowego tlenu

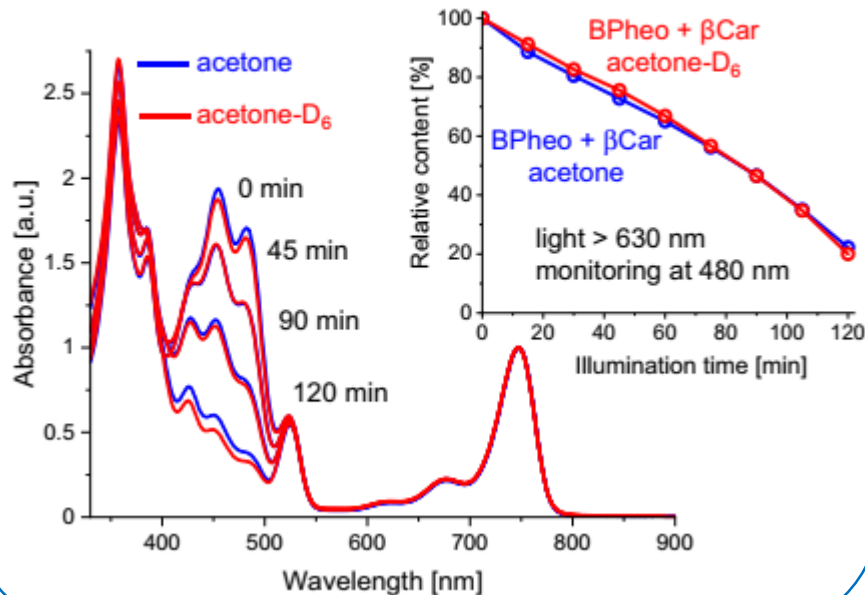
- DABCO (1,4-diazabicyclo[2.2.2] oktan)
- BHT (butylohydroksytoluen)
- Ar, odgazowanie, pułapki chemiczne (Oxoid™ AnaeroGen™)
- aceton D_6

1O_2 :

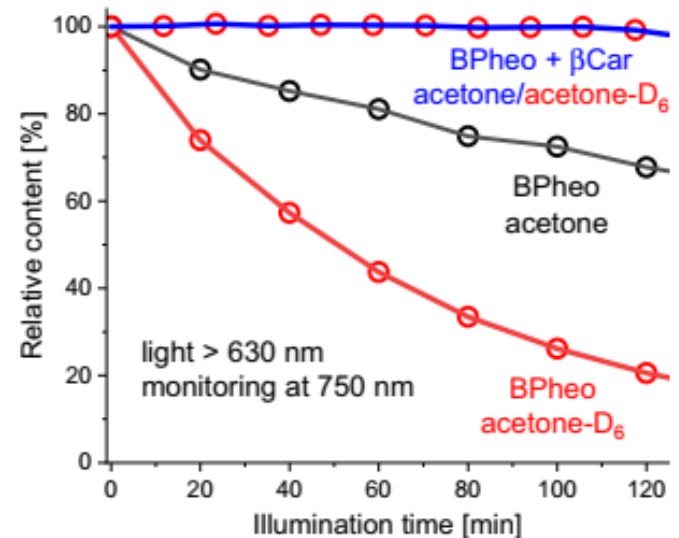
$\tau = \sim 50 \mu s$ aceton

$\tau = \sim 1000 \mu s$ aceton D_6

Photocatalytic oxygenation of β Car

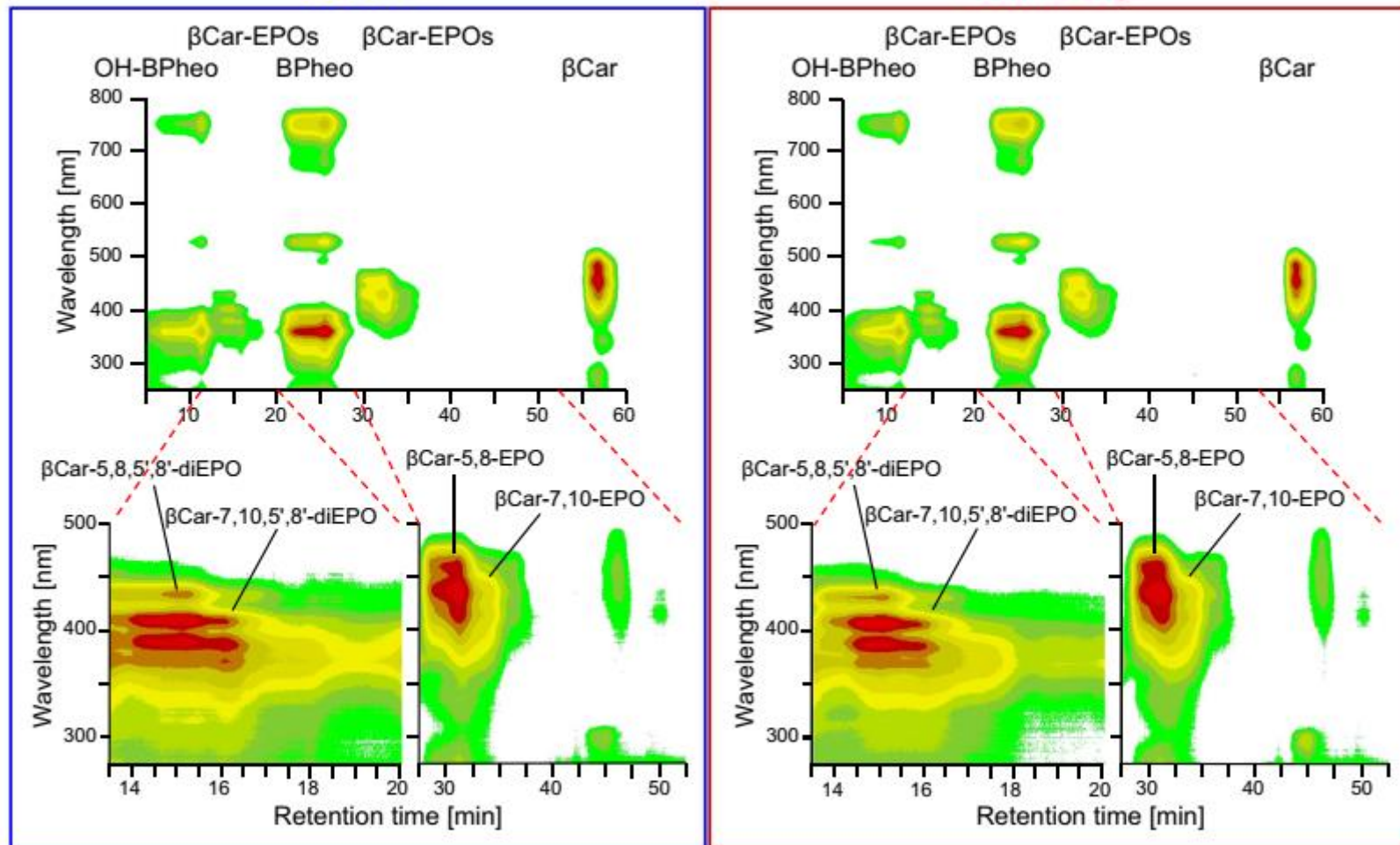
Photodegradation of BPheo

Photooxygenation pattern of β Car in acetone and deuterated acetone

acetone

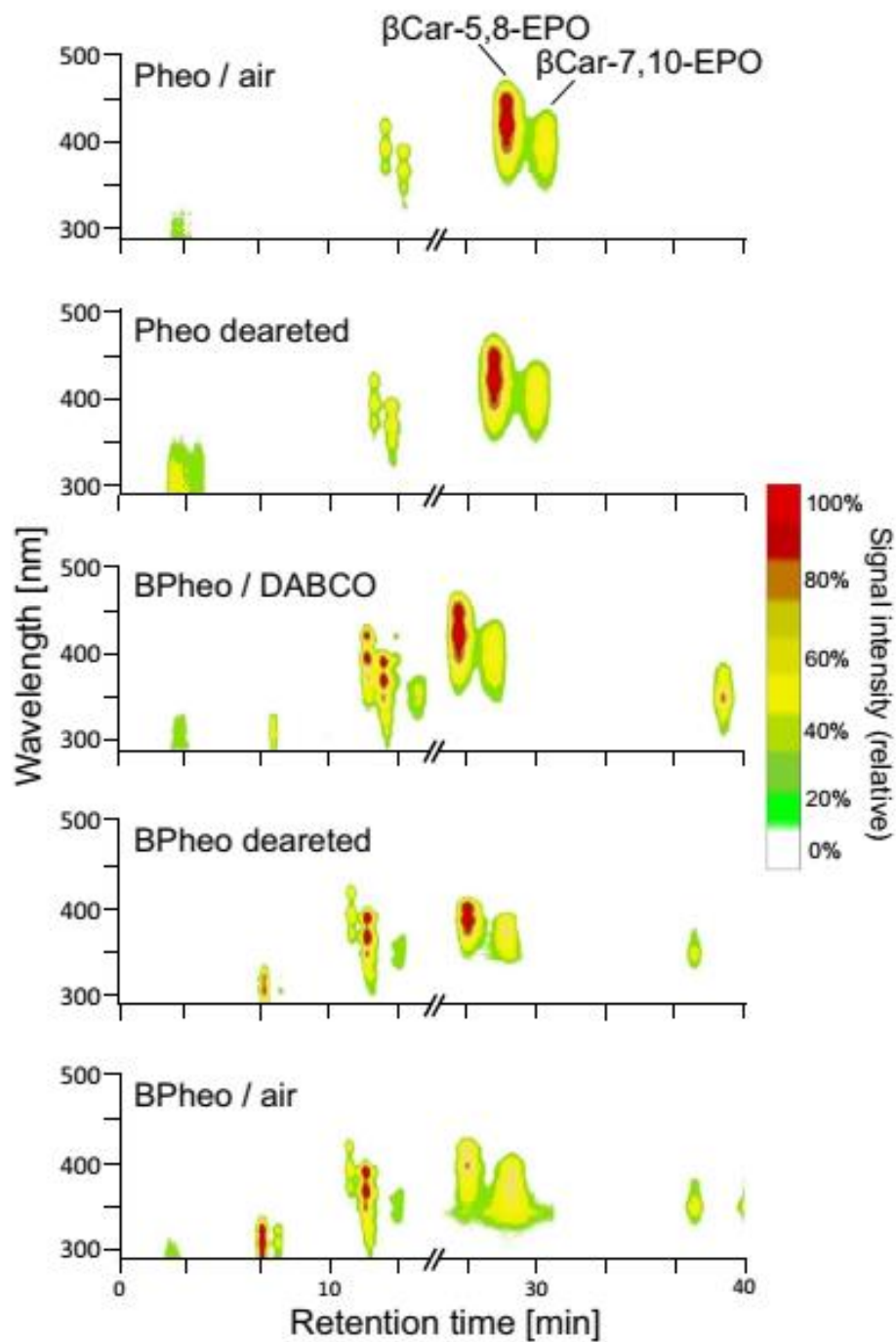
acetone-D₆

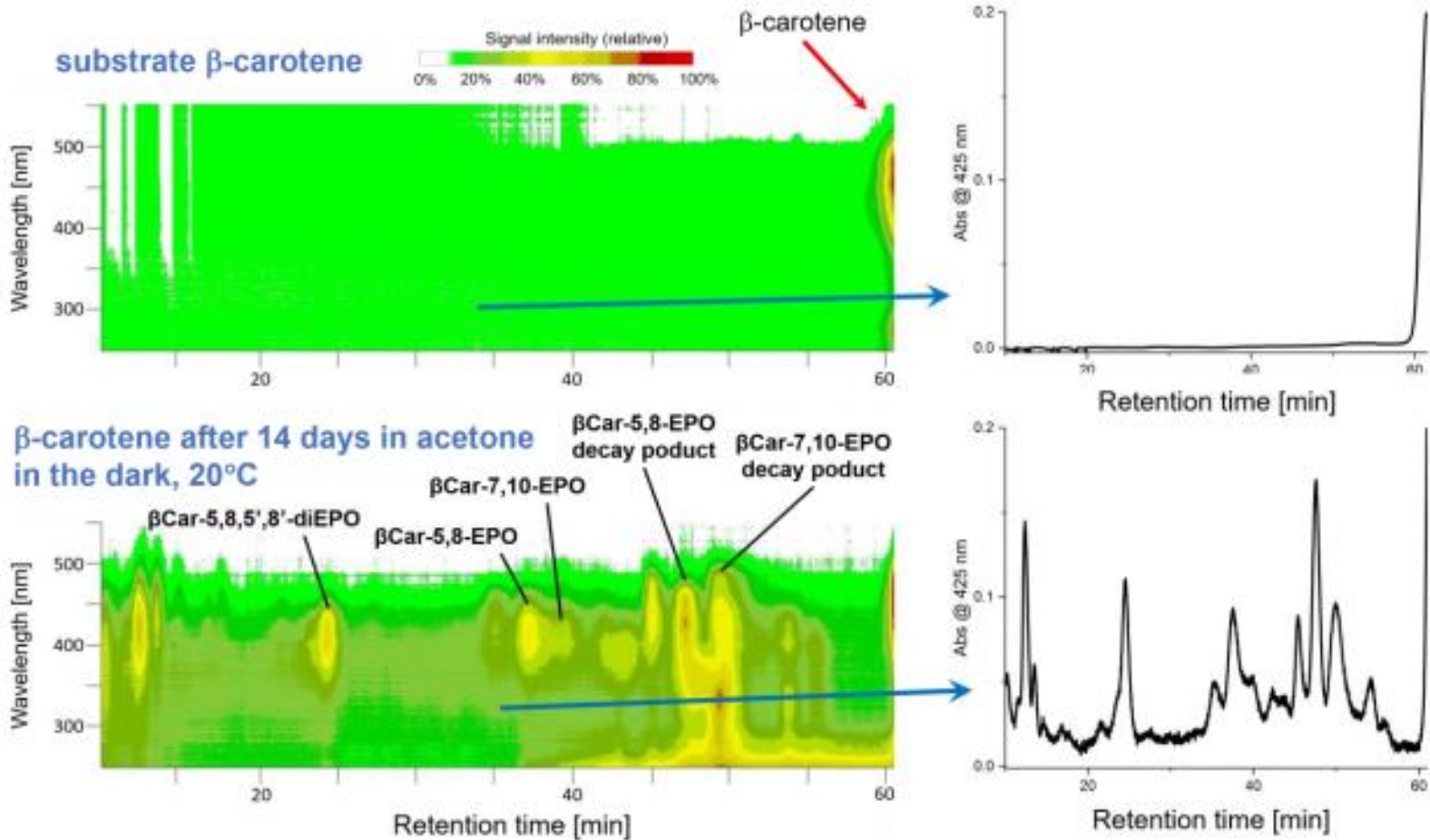
Signal intensity (relative)

Analiza HPLC.
Oksygenacja β Car w różnych warunkach wysycenia tlenem.

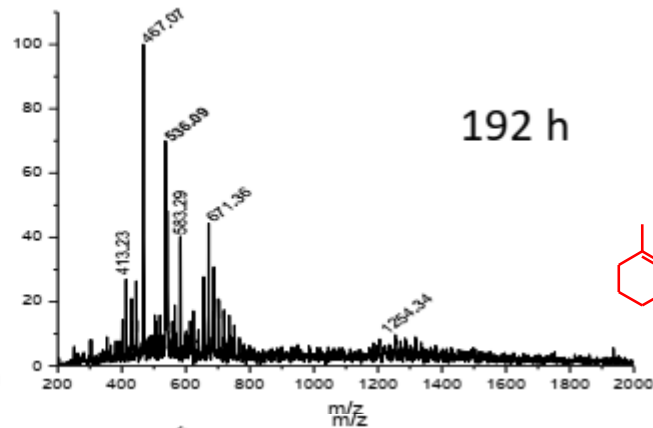
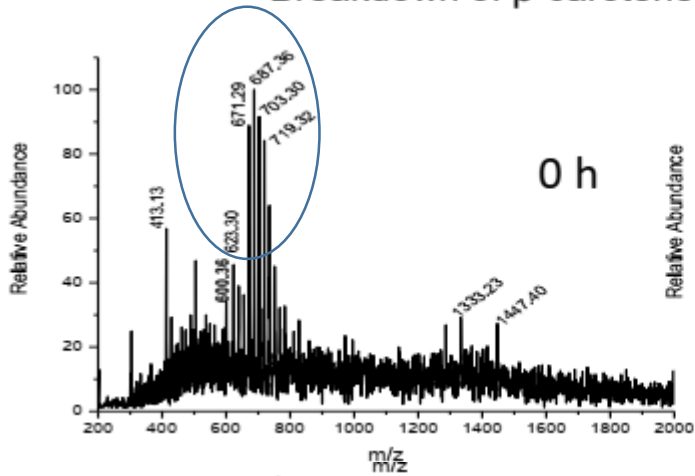
β Car

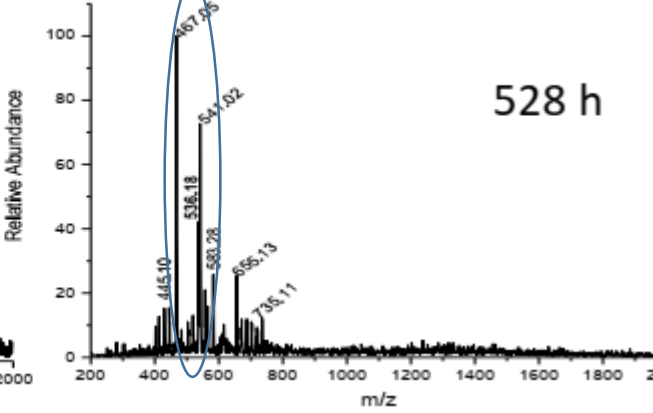
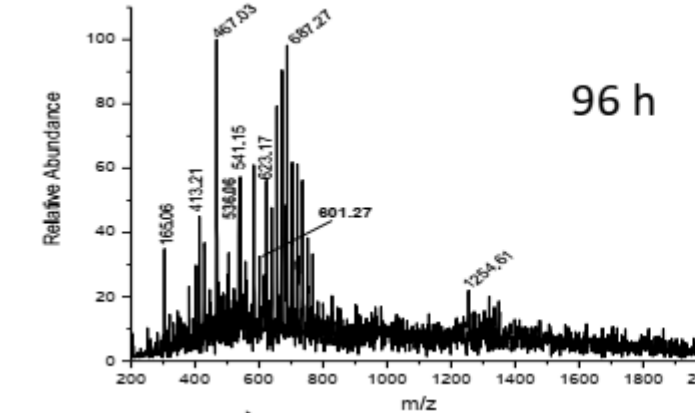
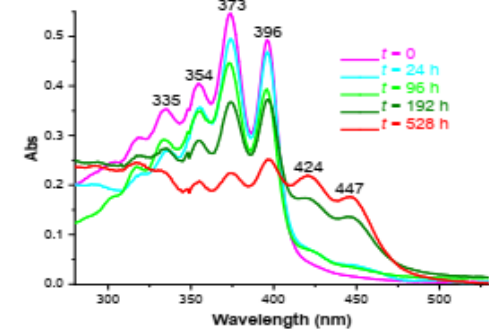
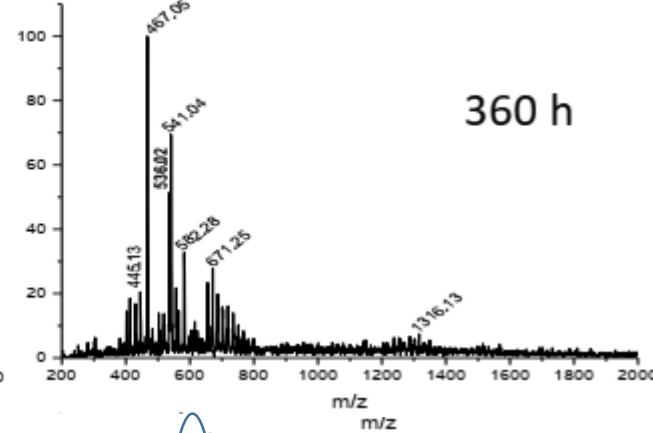
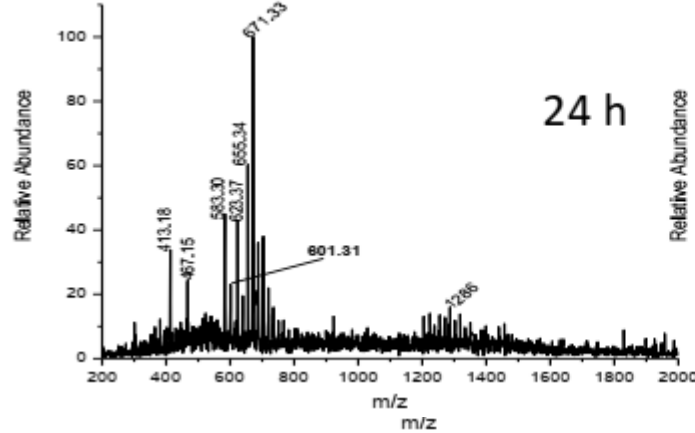
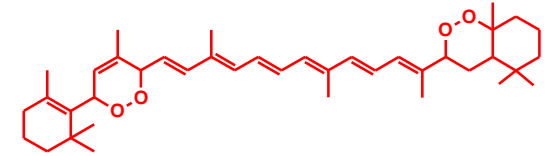
Oksygenacja β Car w ciemności.

Oksygenacja bez PS, światło białe lub czerwone.

Breakdown of β -carotene-5,8,7',10'-diendoperoxide

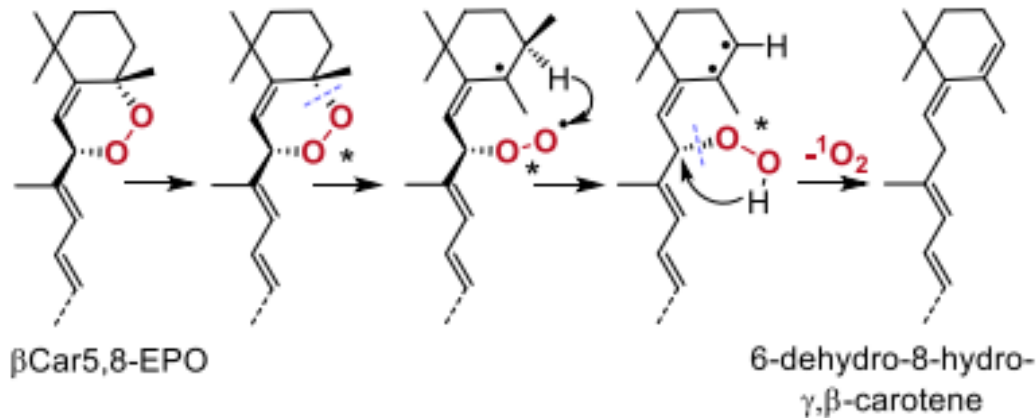

warunki:
metanol, ciemność, RT

stabilne
wolny rozkład

Rozpad EPOs - uwolnienie 1O_2 z utworzeniem izomerów β Car

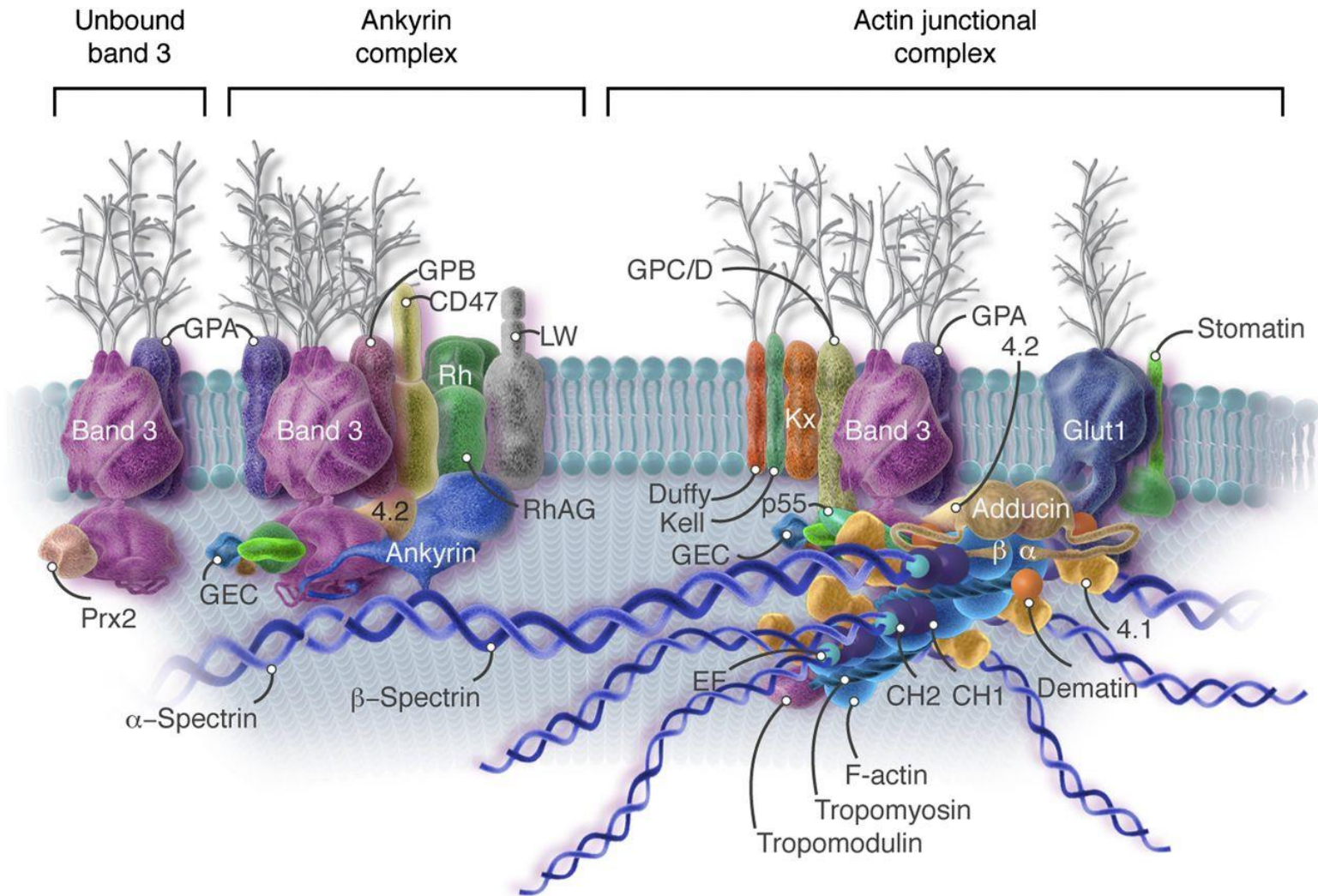

- fotoindukowany rozpad β Car-EPOs - generowanie wolnych rodników
- prooksydacyjna aktywność β Car - poprzez EPOs nawet przy braku katalizatora

- β Car-EPOs również mogą wzbudzać 1O_2

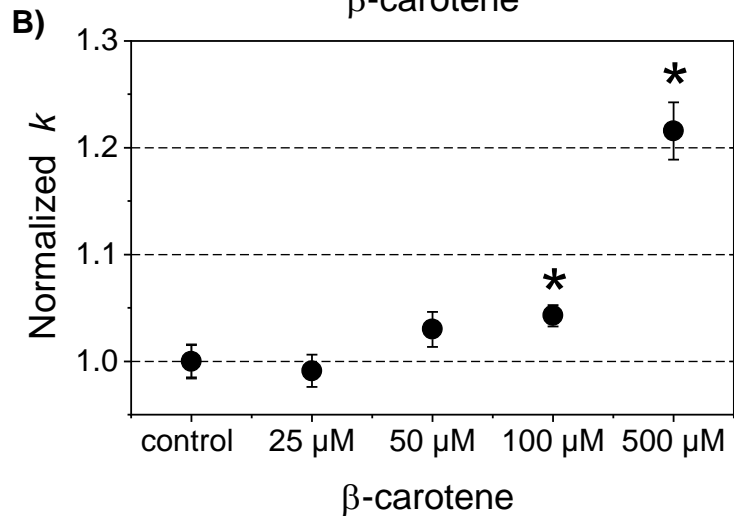
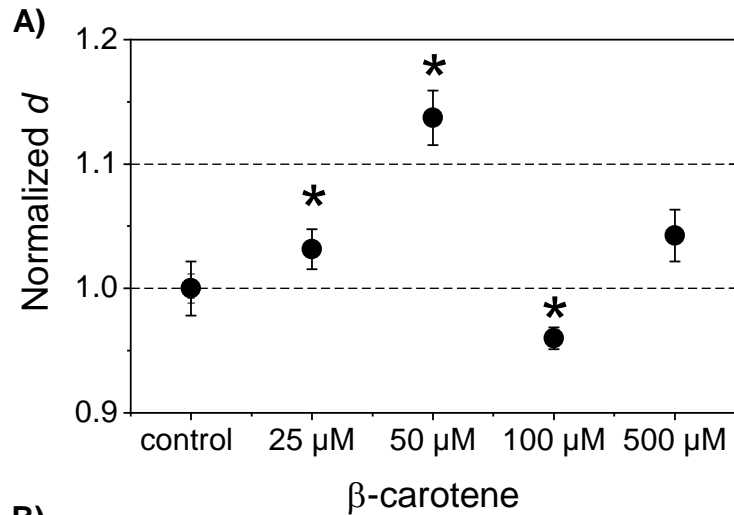
obliczenia teoretyczne

Rola strukturalna i stabilizacyjna

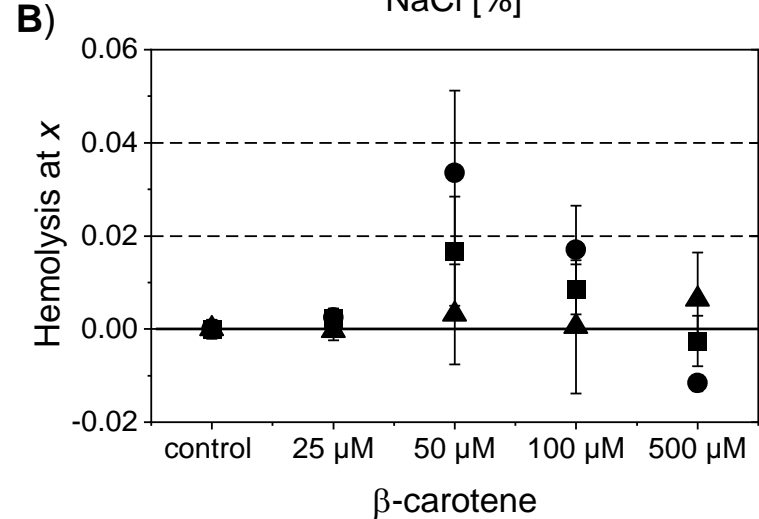
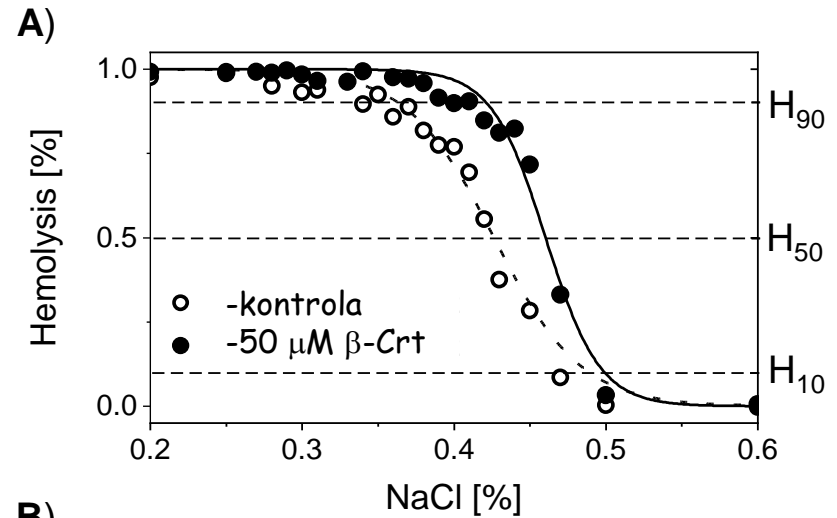
Błona komórkowa erytrocytów.

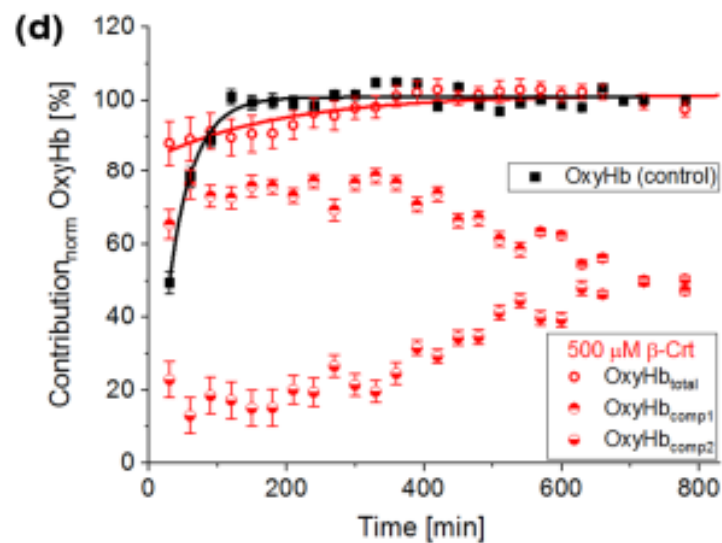
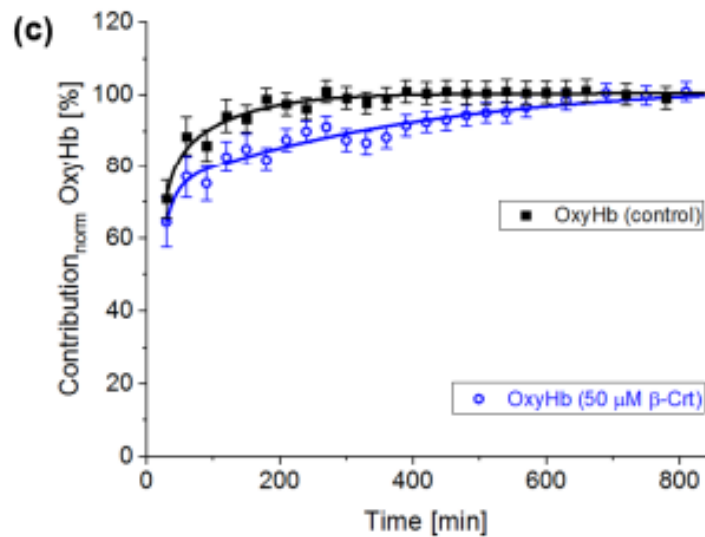
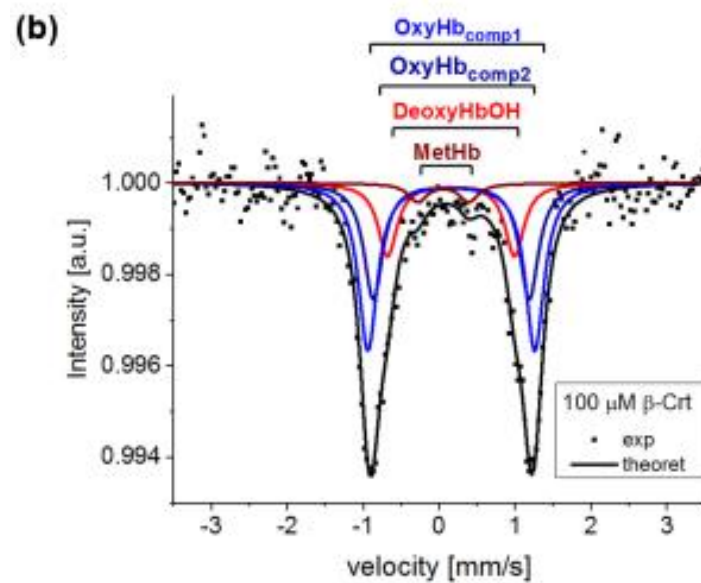
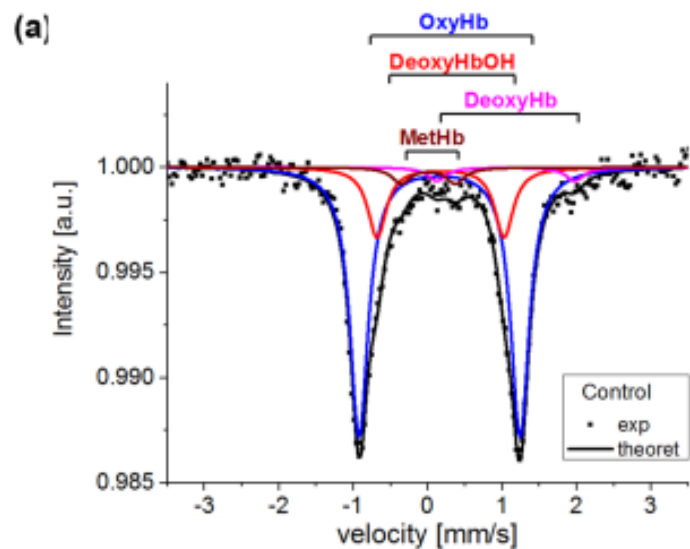
Zmiany parametrów morfotycznych erytrocytów

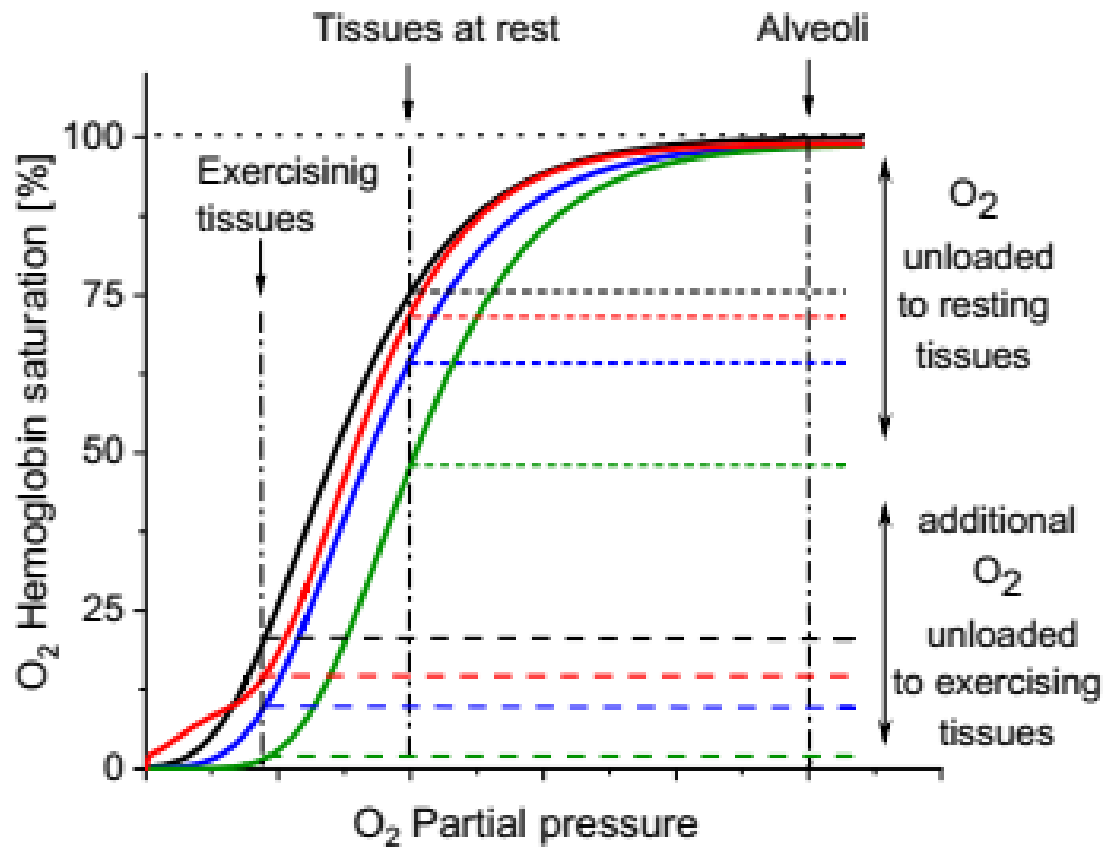
β Car wpływa na szkielet błonowy erytrocytów.

Stabilność osmotyczna erytrocytów

Zmiany w powinowactwie Hb do O_2 - wpływ β Car

Krzywe dysocjacji oxy-hemoglobiny.

prof. dr hab. Leszek Fiedor
WBBiB, UJ

dr Mariusz Pilch
WCh, UJ

prof. dr hab. Kvetoslava Burda
WFiIS, AGH

